

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Півненко Людмила Володимирівна,
старший викладач кафедри Державно-
правових дисциплін та міжнародного
права, Державний біотехнологічний
університет

24 лютого російська федерація вдерлась на територію України, назавжди змінивши життя усіх українців. Війна, яку розпочала росія має глобальні негативні наслідки, які відчуває не тільки наша країна, а й світ в цілому. Сьогодні Україна змушена вести одночасно дві війни: одну за суверенітет, незалежність та територіальну цілісність, - другу за продовольчу безпеку. Повномасштабне, підступне вторгнення росії, спричинило руйнування налагоджених роками процесів постачання продуктів, логістичних ланцюгів тощо. Окрім цього, багато посівних територій було заміновано, до частини немає доступу, знищено техніку та склади. За таких складних умов питання продовольчої безпеки є надзвичайно актуальним, так як від неї залежить економіка, розвиток країни, життя та здоров'я населення. Звідси слідує, що наразі нагальною є проблема належного правового регулювання продовольчої безпеки в найширшому аспекті, а саме прийняття відповідних законодавчих рішень з урахуванням як національних інтересів так і зобов'язань у рамках міжнародної співпраці.

Продовольча безпека – офіційно прийняте у міжнародній практиці поняття, що використовується для характеристики стану продовольчого ринку країни або групи країн, а також світового ринку. Відповідно до Римської декларації зі всесвітньої продовольчої безпеки 1996 року, продовольча безпека – це стан економіки, під час якого населенню країни в цілому і кожному громадянину зокрема гарантується доступ до продуктів харчування, питної води та інших харчових продуктів такої якості, асортименту та обсягу, які необхідні та достатні для фізичного й соціального розвитку особистості, забезпечення здоров'я та розширеного відтворення населення країни. [1]

У науковій доктрині поняття продовольчої безпеки розглядається як складник національної безпеки держави, що передбачає захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою на принципах самозабезпечення безперешкодного фізичного та економічного доступу людини до продуктів харчування у кількості, асортименті, встановленого рівня якості та безпеки, необхідних для підтримання її здоров'я та звичайної життєвої діяльності. [2, с. 24]

На думку Пономаренко Т.В., продовольча безпека, це стан економіки, один із чинників національної безпеки, що забезпечує сталий розвиток суспільства. Дослідниця стверджує, що продовольча безпека це стан виробництва продуктів харчування в країні, який здатний повною мірою забезпечити потреби кожного члена суспільства в продовольстві належної якості за умови його збалансованості та доступності для кожного члена суспільства в обсязі, достатньому для підтримки здоров'я та працездатності. [3, с. 190]

Продовольча безпека, як стверджують ряд науковців, які досліджували актуальні питання правового забезпечення продовольчої безпеки в Україні є : а) компонентом і провідною сферою суспільних та державних інтересів; б) забезпечує захищеність життєвих інтересів населення країни у сфері продовольства; в) гарантується державою через відповідний комплекс заходів; г) гарантується через принципи самозабезпечення; д) забезпечується економічною та фізичною доступністю населення до продуктів харчування у зручний для них час. [4, с. 121].

У національному законодавстві термін «продовольча безпека» згадується у багатьох нормативно-правових актах, а його законодавче визначення міститься у статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року, відповідно до якої продовольча безпека це захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається в гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності. [5]

Аналізуючи систему законодавства у сфері продовольчої безпеки, можна констатувати, що вона не містить уніфікованого закону щодо продовольчої безпеки України, необхідність існування якого є очевидною. Певні намагання вирішити це питання були, зокрема, Верховна Рада прийняла закон про «Про основи продовольчої безпеки України» від 08.04.2011, але 10.01.2012 Президент України повернув Закон до Верховної Ради України із своїми пропозиціями. На цьому законодавчий процес у вказаному напрямку припинився. [6, с. 23]

З початком повномасштабної війни перед державою постало надто складне завдання щодо забезпечення продовольчої безпеки, та прийняття більш дієвих державних механізмів його вирішення, бо саме на державу, відповідно до вимог Конституції України та інших актів чинного законодавства покладається обов'язок забезпечення продовольчої безпеки населення. З огляду на це, було прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на регламентацію стратегічних відносин забезпечення продовольчої безпеки. Зокрема, 24 березня 2022 р. Верховна Рада України конституційною більшістю голосів прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану». Названий закон передбачає спрощені правові механізми, щодо залучення

сільськогосподарських земель країни у виробництво сільськогосподарської продукції в умовах воєнного стану. Зокрема, цим нормативно-правовим актом передбачено: автоматичне поновлення на 1 рік дії договорів на використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності; спрощений порядок передачі в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності органами влади; спрощений порядок передачі в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності їх постійними землекористувачами та емфітевтами; передачу орендарями та суборендарями прав оренди та суборенди земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності для ведення сільського господарства; порядок державної реєстрації договорів щодо землі. [7]

Окрім цього, Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 29 квітня 2022 р. № 327-р затвердив план заходів із забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану. Це комплекс дій, який передбачає моніторинг стану продовольчої безпеки і сільськогосподарської інфраструктури в цілому; надання підтримки виробникам харчових продуктів; надання адресної допомоги соціально вразливим категоріям населення; централізований контроль за цінами на продукти.

Аналізуючи вище викладене можна констатувати, що держава в умовах воєнного стану приймає відповідальні законодавчі рішення, які врегульовують ключові питання у забезпеченні продовольчої безпеки, полегшенні діяльності сільгоспвиробників в умовах воєнних дій, земельні відносини, виробництво сільськогосподарської продукції та інші. Законодавчі зміни, які прийняті у сфері продовольчої безпеки розраховані на застосування лише у період воєнного часу і сприяють стабілізації та розвитку цього сектору економіки в умовах повномасштабної військової агресії росії проти України. Із відновленням мирного життя держава повернеться до звичних правових процедур у регулюванні питань продовольчої безпеки та забезпеченні нормальної життєдіяльності населення. Безумовно, необхідно буде прийняти Закон України «Про продовольчу безпеку України» який повинен визначити стратегічні засади державної політики у сфері продовольчої безпеки, однак ухваленню такого закону повинні передувати розроблення та прийняття довготривалої національної стратегії забезпечення продовольчої безпеки у післявоєнний період.

Використана література:

1. Rome Declaration on World Food Security. [Електронний документ]. Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/003/w3613e/w3613e00.HTM>.

2. Курман Т.В. Правове забезпечення продовольчої безпеки в Україні: національний та міжнародний аспекти. Харків, 2010. 97 с.
3. Пономаренко Т.В. Продовольча безпека як складова економічної безпеки: ключові загрози// Причорноморські економічні студії. - Випуск 30-1. - 2018. – С. 189-192
4. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / О. М. Батигіна, В. М. Жушман, В.М. Корнієнко та ін. / за ред. В. Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Х. : Нац. ун-т «Юридична академія України ім. Я. Мудрого», - 2013. - 326 с.
5. Закон України Про державну підтримку сільського господарства України від 24.06.2004 № 1877 – IV// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 49, ст. 527
6. Покальчук М.Ю., Якубов Б.В. Проблеми правового регулювання продовольчої безпеки в контексті пандемії COVID-19// Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. - Серія «ПРАВО». - Випуск 32, 2021. – С. 21-26
7. Роз'яснення Міністерства аграрної політики та продовольства України від 08.04.2022 р. щодо застосування Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану»// <https://document.vobu.ua/doc/11197>

ЧИ МОЖЛИВА АЛЬТЕРНАТИВА «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ВЛАСНОСТІ»?

Руденко Владислав Володимирович,
аспірант 1 р.н. Спеціальність 081 Право,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

У результаті творчої діяльності людини з'являються об'єкти її діяльності, які, як відомо, є об'єктами права інтелектуальної власності. Створення таких об'єктів призводить, у свою чергу, до виникнення прав інтелектуальної власності на зазначені об'єкти. Термін «право інтелектуальної власності» є загальновідомим, однак питання про які саме права йдеться досі залишається дискусійним у доктрині права.

Право на створені результати інтелектуальної, творчої та іншої подібної діяльності людини у вітчизняній і міжнародній науці та практиці називають інтелектуальною власністю. Цей термін успішно використовується у національному законодавстві, наприклад, визначаючи зміст інтелектуальної власності суб'єктів права інтелектуальної власності. Так, у загальному визначенні інтелектуальна власність розглядається як права на результати